

Avena strigosa

Purrhavre

NE

NA

LC

DD

NT

VU

EN

CR

RE

Nationellt utdöd (RE)

Klass: Liliopsida (enhjärtbladiga blomväxter), **Ordning:** Poales (gräsordningen), **Familj:** Poaceae (gräs), **Släkte:** *Avena* (havren), **Art:** *Avena strigosa* - purrhavre Schreb. **Synonymer:**

Kännetecken

Purrhavre är ett ettårigt gräs med vippa och blir upp till 1 m högt. Vippan är 10–20 cm, vanligen ensidigt hopdragen och smal. Bladen är 5–10 mm breda, platta, i kanten ofta långhåriga. Den skiljs från vanlig havre och flyghavre genom att yttertagarna har cirka 5 mm långa, mörka borst vilket de andra arterna saknar.

Utbredning och status

Purrhavre förekom som åkerogräs främst i sydvästra Sverige norrut till Väster- och Östergötland samt Dalarna. Tillfälliga adventivfynd finns norrut till Jämtland. Äldsta dokumenterade fynden är från slutet av 1700-talet. Under 1800-talet var den troligen spridd som ogräs och lokalt rätt vanlig. I slutet på 1800-talet och början på 1900-talet gick den kraftigt tillbaka för att försvinna under mellankrigstiden. Senaste fynden som åkerogräs är från Bohuslän 1930 och Dalarna 1939. Som adventiv har den sedan 1939 hittats i Göteborg 1941, 1955 och 1956 samt i Malmö 1968. I Danmark är den känd som odlad från 1700-talet fram till 1920-talet och var fortfarande under början på detta sekel ett i vissa områden vanligt åkerogräs. Under senare delen av 1900-talet har den blivit allt ovanligare som åkerogräs och under 1990-talet har den ej gått att återfinna. I Finland och Norge har den endast förekommit tillfälligt. De mest närliggande förekomsterna finns i Litauen, där ett par åkerlokaler är kända. Purrhavrens naturliga utbredning är europeisk, norr om Pyrenéerna och Alperna, österut till Polen och Vitryssland, västerut till Irland. De nordiska förekomsterna var de nordligaste för arten. Den är införd till Nordamerika, Sydafrika och Nya Zeeland.

Ekologi

Purrhavre förekom på lätt sandig jord som ogräs främst i vårsådd havre. Den skördades tillsammans med grödan och fröna följde med säden genom tröskningen och såddes därmed ut tillsammans med grödan nästa år. Den är även funnen som adventiv vid kvarnar, hamnar etc. Arten har också odlats som fodersäd i mindre utsträckning.

Hot

Främsta orsaken till att purrhavren försvann var den förbättrade frörensningen under slutet av 1800-talet samt att arten slutade odlas så att påspädningen av fröbanken minskade.

Åtgärder

Eftersom det inte finns något inhemskt material av purrhavre att bevara är det främst ett kulturhistoriskt värde att kunna visa upp arten i en havreåker. Det kan ske i allmogeåkrar, botaniska trädgårdar etc.

Övrigt

Arten och dess genetiska variation är värdefull som genresurs vid förädling av havre. Utländska namn – NO: Busthavre, DK: Pur-Havre, FI: Ukon kaura, GB: Brittle Oat.

Litteratur

- Bertilsson, A. m fl 2002. *Västergötlands flora*. Lund.
- Georgson, K. m fl 1997. *Hallands flora*. Lund.
- Jessen, K. & Lind, J. 1922–1923. Det Danske Markkruddts Historie. *Det kgl. Danske Videnskabernes Selskabs Skrifter, naturv. og mathem. Afd. 8 Række. VIII*. København.
- Knutsson, T. m fl 1997. Försvunna, hotade och sårbara kärlväxter på Öland. *Krutbrännaren. Suppl. 2*.
- Korsmo, E. 1926. *Ogräs. Ogräsarternas liv och kampen mot dem i nutidens jordbruk*. Svenska jordbrukets bok. Stockholm.
- Løjtnant, B. & Worsøe, E. 1993. Status over den danske flora 1993. G.E.C. Gads Forlag, Kopenhagen.
- Nilsson, Ö. & Gustafsson, L.-Å. 1982. Projekt Linné rapporterar 121–132. *Svensk Bot. Tidskr.* 76: 135–145.
- Nilsson, Ö. & Gustafsson, L.-Å. 1985. Projekt Linné: slutrapport. *Svensk Bot. Tidskr.* 79: 319–328.
- Pedersen, A. 1974. Gramineernes udbredelse i Danmark. Spontane og naturaliserede arter. *Bot. Tidsskr.* 68: 177–343.
- Suominen, J. 1979. The grain immigrant flora of Finland. *Acta Botanica Fennica* 111.

Författare

Mora Aronsson 1995. Rev Margareta Edqvist 2006. ©ArtDatabanken, SLU 2006.